

Coloraid Grammar

A "Coloraid Grammar" egy újszerű nyelvtanulási/nyelvoktatási eljárás, melynek célja, hogy az idegennyelv-tanulás során elősegítse – könnyebbé, gyorsabbá és hatékonyabbá tegye – az alapvető nyelvtani szerkezeteknek az alapszókincsre támaszkodó bemutatását, világos értelmezését, valamint készségszintű begyakorlását.

Nem komplett és önálló nyelvoktatócsomagról van szó, hanem olyan nyelvtani gyakorlómodulok együtteséről, melyek egyrészt bármely általános nyelvi tananyag vagy kurzus kiegészítői lehetnek, másrészt felhasználhatók az egyéni tanulás bármely fázisában; tehát mindig jó szolgálatot tehetnek, amikor a cél az, hogy a nyelvtanuló egy adott, világosan meghatározott nyelvtani szerkezetet gyorsan és biztosan beépítsen ismerettárába. Új anyag tanulásakor éppúgy hasznos lehet, mint a korábban tanultak felfrissítésekor, vagy kifejezetten korrekciós munka során.

Az eljárás alkalmazásának alapvető eszköze online (vagy offline) állapotú számítógép, táblagép vagy okostelefon. Az eljárás és az említett digitális eszközök kapcsolata kölcsönös: egyrészt az eszközök kiválóan alkalmasak az eljárás céljainak a megvalósítására, másrészt az eljárás a maga területén maximálisan támaszkodik az eszközök adta lehetőségekre.

A nyelvtani alapszerkezetek intenzív gyakorlásához, könnyű és gyors, ugyanakkor azonban megbízható és tartós elsajátításához arra van szükségünk, hogy az adott nyelvi szerkezetet a neki megfelelő tudattartalommal szinkronban használjuk újra és újra. Ezt természetes beszédhelyzetre támaszkodva szokásos nyelvoktatási, nyelvtanulási környezetben lehetetlen megvalósítani, ezért a természetes beszédhelyzetet mesterségesen kell helyettesítenünk.

Ennek érdekében bevezetjük a grammatikai mikroszituáció fogalmát, amely nem más, mint a folytonos és összetett környező valóság egy kiválasztott (szelektált) és az adott nyelv jellegének és nyelvtani hagyományainak megfelelően tagolt, mondatszintű részlete. Például (magyar példákat használva) ilyen mikroszituáció az, hogy "egy könyv van egy asztalon". Fontos, hogy ezt a mikroszituációt ne azonosítsuk az adott szituációnak megfelelő mondatok egyikével sem, hiszen ennek a mikroszituációnak számos mondat megfelelhet a beszélő szándékának függvényében (ami pedig a konkrét kommunikációs helyzettől függ). Ha például a beszélő számára ismert a könyv ("a könyv") és az asztal is ("az asztal"), és szándéka az, hogy közölje a könyv elhelyezkedését az asztal viszonylatában, azt mondja, hogy "A könyv az asztalon van." Ha viszont azt akarja közölni, hogy mi van az asztalon, és a könyvet nem tekinti adottnak, azt mondja: "Az asztalon egy könyv van." S ha arra a kérdésre válaszol, hogy "Hol van a könyv?", a mondat a következő lesz: "Az asztalon.", esetleg "Az asztalon van." Sőt, ugyanennek a grammatikai mikroszituációnak felel meg az a mondat is, hogy "Nincs könyv az asztalon." Természetesen a fenti mondatok elhangozhatnak különböző időkben (jelen, múlt, jövő stb.), módokban (jelentő, feltételes stb.) anélkül, hogy maga a mikroszituáció módosulna. Rendszerünkben grammatikai mikroszituációk a következők is: "a lányok moziba mennek", "a postás levelet hoz Katinak", "Péter megborotválkozik a fürdőszobában", "Péter szereti Katit", "az üveg majdnem üres", "a postás fél a kutyától", "a tolvaj ki akarja nyitni az ajtót", "a szőlő drágább a szilvánál", "a betegnek magas láza van", "a beteg azt mondja az orvosnak, hogy fáj a gyomra" stb.

Fontos körülmény az, hogy ezeknek a mikroszituációknak a nagy része teljesen vagy részben nyelvfüggetlen. A fent említett mikroszituációk pl. valószínűleg minden emberi nyelvre érvényesek, illetve csak olyan extrém esetben hiányozhatnak egy-egy nyelvben, ha egy bennük szereplő összetevő, fogalom (pl. könyv, fürdőszoba, postás, szilva stb.) ismeretlen az adott nyelv beszélői számára. Ez nem jelenti azt, hogy – a lexikai eltéréseket leszámítva is – ne lennének csak egy adott nyelvcsoporthoz vagy akár egy adott nyelvre jellemző grammatikai mikroszituációk, ezek azonban – kevés kivételtől eltekintve – nem tartoznak a legalapvetőbbek közé, és az összes lehetséges mikroszituációnak csak igen kis részét adják.

A Coloraid-eljárás lényege az, hogy a színfunkciók (és az esetleges segédjelek) ismeretében a tanuló (függetlenül anyanyelvétől) a képre ránézve azonnal megérti a grammatikai mikroszituációt, miáltal soha nem fordulhat elő, hogy tartalmatlan nyelvi tevékenységre kényszerül, akár passzív, akár aktív szerepet játszik. Ha azt a mondatot hallja vagy látja leírva, hogy "A fiúk a fák között futnak.", hála a megjelenített képnek, valóban arra is gondol, hogy "A fiúk a fák között futnak." És azt a mondatot, hogy "A fa alatt pihenek." csak akkor mondja ki vagy írja le, amikor a kép információi alapján tudja, hogy a fa alatti pihenés a cselekvés, amelyet (a segédjel: személyjelölés alapján) ő maga végez. Tehát sikerült természetes beszédtevékenység kereteibe, valódi kommunikációs helyzetbe kényszeríteni a nyelvtani gyakorlást. Hála ennek a "grammatizált szituációnak", így lehetőségünk van egymás után egy sor olyan mikroszituációt teremteni, melyek ugyanarra a nyelvtani szerkezetre épülnek, következésképpen elősegítik az adott mondattani vagy alaktani jelenség(ek) természetes beszédtevékenységbe ágyazott, mégis intenzív gyakorlását.

A grammatikai mikroszituáció vizuális eszközökkel való létrehozása és alkalmazása:

Valóság-részlet szelektálatlan és tagolatlan képe. Sok különböző elem látható (asztal, könyv, komód, könyvszekrény, karosszék, szőnyeg, szobaméreg, parketta stb.) Nem alkalmas grammatikai mikroszituáció megteremtésére.

Valóság-részlet szelektálatlan és tagolatlan képe. Az előbbinél szűkebb részlet, de még mindig több különböző elem látható (asztal, könyv, komód, karosszék, szőnyeg, szobaméreg, parketta stb.) Továbbra sem alkalmas grammatikai mikroszituáció megteremtésére.

Valóság-részlet szelektált de tagolatlan képe. Kiválasztottuk a két valószínű elemet, amelyre a mikroszituáció épül, de egyrészt nem biztos, hogy mindkettő szerepel benne (pl. lehetne: ez egy kis asztal), és ha igen, nem ismerjük egymáshoz való viszonyukat. Még mindig alkalmatlan a kép a mikroszituáció megteremtésére.

A kiválasztott valóság-részlet tagolását a képen a következőképpen végezzük el:

alany →

állítmány →

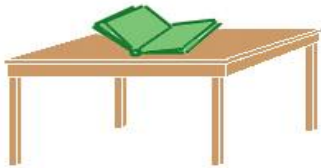
tárgy →

határozó →

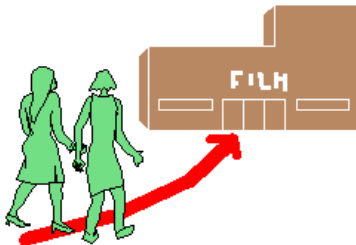

A képen zöld színnel szereplő elem az alany (az, aki/ami csinál valamit, akivel/amivel történik valami, akiről/amiről megállapítunk, állítunk valamit), a barna színnel jelölt elem pedig határozó (a cselekvésnek, eseménynek, helyzetnek stb. valamilyen körülménye), tehát egyértelmű, hogy a könyvről beszélünk, s annak az asztalhoz való viszonyáról van szó. Tehát megszületett a grammatikai mikroszituáció képi ábrázolása "egy könyv van egy asztalon".

A szelektált és tagolt képnek (a grammatikai mikroszituációnak) megfelelő mondatok írásképe is átvihetjük a színekkel való tagolást. Ennek mindenekelőtt a nyelvtani szerkezetek bemutatásakor van jelentősége.

A könyv az asztalon **van**.
 The book **is** on the table.
 El libro **está** sobre la mesa.
 Stb.

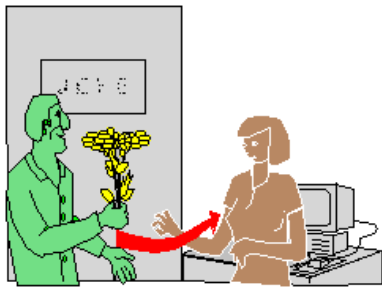
A lányok moziba **mentek**.
 The girls **went** to the cinema.
 Las chicas **fuieron** al cine.
 Stb.

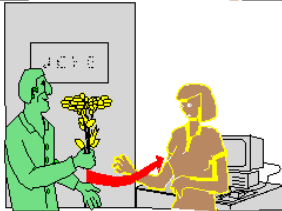
Az orvos könyvet **olvas**.
 The doctor **is reading** a book.
 El médico **está leyendo** un libro.
 Stb.

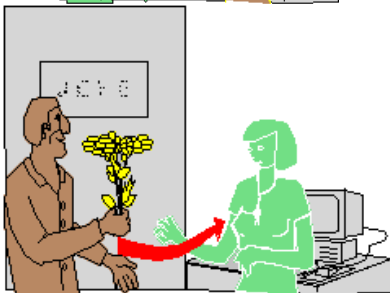
A pincér az asztalra **tette** az italt.
 The waiter **put** the drink on the table.
 El camarero **puso** la bebida en la mesa.
 Stb.

A főnök virágot ad a titkárnőnek.
 El jefe da flores a la secretaria.
 Stb.

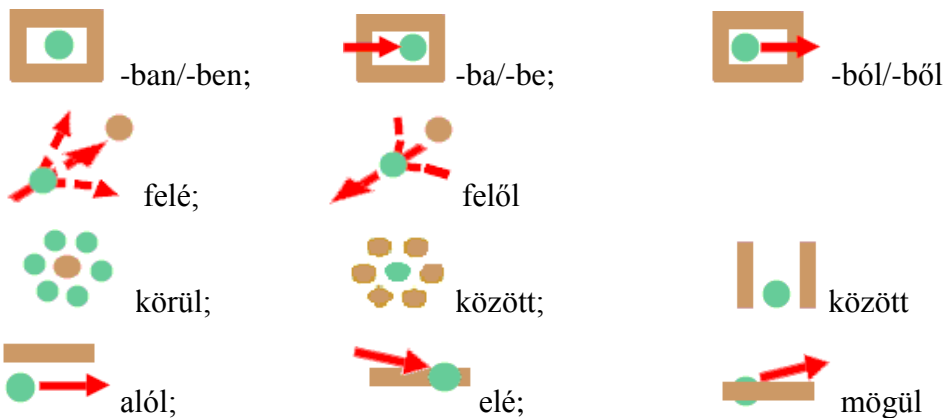

The boss gives the secretary flowers.
 (Lehetőség arra, hogy az angol nyelvben speciális "indirect object" fogalmát elkülönítsük a határozóktól, megmutatva annak tárgyi és határozói jellegét is.)

A titkárnő virágot kap a főnöktől.
 The secretary gets flowers from the boss.
 La secretaria recibe flores del jefe.
 Stb.

A helyhatározók nagy részénél a képen kívüli segédjelekkel is támogathatjuk az egyértelmű grammatikai mikroszituáció létrejöttét: a konkrét mikroszituáció mögöttes, absztrakt viszonyrendszerének (amit rendszerünkben nevezhetünk makroszituációnak is: pl. "valamiben levés") explicit megjelenítésével. Magyar példákkal:

Stb.

A képeken szereplő és a mikroszituációban szerephez jutó tárgyak és személyek megjelenítése lehetőleg ötletes, szellemes, de ugyanakkor kellőképpen sematikus legyen, hogy a részletek ne tereljék el a figyelmet a lényegről. A szereplő személyek azonosítását olykor megkönnyíthetik bizonyos "attribútumok" (újságíró → toll; orvos → sztetoszkóp, orvosi táská; szakács → sapka, főzőkanál; postás → táská, levelek; betörő → álarc, kulcsok stb.); az adott nyelvben gyakori keresztnevek esetében nagy kezdőbetűk (K → Kati/Klára; M → Mária/Márta, Mary, Marília; B → Béla, Bill/Bob; J → János/József, John/Joseph, Juan/José stb.).

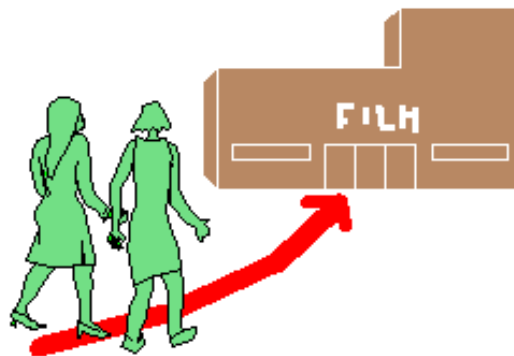
A konkrét mondat megszületését további, az alapképen kívül elhelyezkedő információkkal segítjük.

A fenti színeknek és néhány könnyen érthető szimbólumnak a kombinációjával pontosabban vezérelhetjük a mondataalkotás folyamatát.

● ● ● ● ●	állító mondat
? ? ? ? ?	kiegészítendő kérdő mondat
? ? ? ? ?	eldöntendő kérdő mondat
✗ ✗ ✗ ✗	tagadás
(✗ ? ✗ ? ✗ ? ✗ ?)	(tagadás eldöntendő kérdő mondatokkal)

A szürke jel neutrális, semleges mondatot jelöl, ahol egyetlen összetevő (mondatrész) sem kerül kiemelésre.

Például:

- A lányok moziba mennek. (Mit csinálnak a lányok?)
- **A lányok** mennek moziba. (Kik mennek moziba?)
- A lányok **moziba** mennek. (Hova mennek a lányok?)

Stb.

? Mit csinálnak a lányok?

? **Kik** mennek moziba?

? **Hova** mennek a lányok?

Stb.

❓ Moziba mennek a lányok?

❗ **Elmennek** moziba a lányok?

❓ **A lányok** mennek moziba?

❓ **Moziba** mennek a lányok?

Stb.

❌ A lányok **nem színházba** mennek.

❌ **Nem a fiúk** mennek moziba.

❓ **Nem moziba** mennek a lányok?

Stb.

Természetesen a fenti jeleken kívül hívómondatokkal, kérdésekkel is irányíthatjuk a beszédtevékenységet, így pl. rövid válaszokat hívhatunk.

Például:

● (Mit csinálnak a lányok?) Moziba mennek.

● (Kik mennek moziba?) **A lányok.**

● (Nem moziba mennek a lányok?) De igen, **oda** mennek. / De igen, **oda.** / De, **oda.**

A mikroszituációban szereplő személyek jelölése (segédjelek).

$\overset{1}{\text{A}}$ = én, $\overset{2}{\text{A}}$ = te, $\overset{3}{\text{A}}$ = ő ($\overline{\overset{3}{\text{A}}}$ = ön);

$\overset{1}{\text{A}}\overset{1}{\text{A}}$ = mi, $\overset{2}{\text{A}}\overset{2}{\text{A}}$ = ti, $\overset{3}{\text{A}}\overset{3}{\text{A}}$ = ök ($\overline{\overset{3}{\text{A}}}\overline{\overset{3}{\text{A}}}$ = önök)

Az ön/önök stb. jelzését csak az olyan nyelveknél alkalmazzuk ebben a formában, mint a magyar vagy a spanyol, ahol a 3. személy a formálisan megszólított beszédpartner.

A személynek a mondatban betöltött szerepétől függően ezek a jelek is színekkel módosulnak. Pl.:

$\overset{1}{\text{A}}$ = én, $\overset{2}{\text{A}}$ = te stb.;

$\overset{1}{\text{A}}$ = engem, $\overset{2}{\text{A}}$ = téged stb.;

$\overset{1}{\text{A}}$ = nekem, hozzám, mellettem stb., $\overset{2}{\text{A}}$ = neked, hozzád, melletted stb.;

Minden nyelvtani szerkezet gyakorlása közvetlenül nem valósítható meg ezeken a vizuális mikroszituációkon keresztül, erre nem is kell törekedni. Azonban az alapvető nyelvtani szerkezetek ilyen mikroszituációk révén bármely nyelv esetében nagyon szemléletesen bemutatathatók, és nagy hatékonysággal gyakorolhatók.

* * *

Az alábbi példák bemutatják a Coloraid-gyakorlatok két alapvető típusát: először a kifejezetten szóbeli gyakorlásra szolgáló változatot, majd utána az írásbeli és szóbeli gyakorlásra egyaránt használható.

Példáinkban még a szóbeli gyakorlás során is írott (nem hangos) ellenőrzés/megerősítés szerepel, a hangos változat azonban mindazoknál a nyelveknél megvalósítható, ahol a szövegből való hanggenerálás lehetősége megfelelő színvonalú, és rövid időn belül általánossá válhat.

Az ábrán a "valaki valahol valamit csinál" alapszerkezetnek megfelelő képek (mikroszituációk) alapján történő mondatalkotás stb. szerepel.

Az alsó beállító panelen látjuk a variációs lehetőségeket. Jelenleg az első választógomb van bekapcsolva, a panel felső sávjában látjuk a mintaképet és a példamondatot. Ennek megfelelő mondatokat kell alkotni a felső képpanelben megjelenő képek alapján. Jelen változatban a feladat szóbeli mondatalkotás, a tanuló (gondolatban / félhangosan / fennhangon) mondja ki a várt mondatot, teszi fel a kérdést stb. A kép fölé vitt egérmouse hatására gyorstippben látjuk a használandó szavakat. Az ige a kép alatt külön is ki van emelve. Alatta az alany személyét látjuk a számfejű figurákkal jelölve (ő/ők//a fiú/a fiúk), mellettük a **Szavak** gomb, amellyel tartósan kiírathatjuk a gyorstippben is szereplő szavakat. A gyakorlás során a tanuló már megalkotta a mondatot, és a **Megoldás** gombra kattintva kérte az ellenőrzést. A helyes mondat megjelent a szövegmezőben, és a **Megoldás** gomb felirata a továbblépéshez **Tovább** feliratot kapott. Ha a tanuló hibásan oldotta meg a feladatot, a **Hiba/Újra** gombra kattintva úgy léphet tovább, hogy az elhibázott kép újra megjelenjen a feladatsorban. Balra a képszámot látjuk.

→ [ny03gy08_mob](#)

Mint a beállító panelen és a példán látható, itt második személyű kérdéseket kell feltenni a cselekvés helyére, a példamondat: "Hol tanulsz?" A kis zöld figurák is mutatják, hogy a feladat második személyű mondatalkotás.

→ [ny03gy08_mob](#)

Ugyanaz a kép, de itt a beállító panelen és a példán is látjuk, hogy az alany személyére feltett kérdésre kell első személyben válaszolni. Itt alternatív megoldások vannak megadva helyesként, ezek bármelyikét jó megoldásnak fogadjuk el. → [ny03gy08_mob](#)

Az alábbi ábrán az inkább csak számítógépen, laptopon végzendő, elsősorban írásbeli (de szóban is végezhető) feladat munkaablakát látjuk.

→ [ny03gy08](#)

A tanuló már beírta a mondatot, és ellenőrzést kért az **OK** gombra kattintva. Mivel hibát követett el, de azt önállóan nem találta meg, rákattintott a **Megoldás** gombra, és megkapta a helyes mondatot. Még nem javította ki, a különbséget pirossal jelöltük. Ezután a tanulónak két lehetősége van a továbblépéshez: a **Tovább** gombra kattintva azonnal a következő egységre lépünk, az **OK** gombra való kattintás esetén újra ellenőrzés következik, és csak akkor lép tovább a program a következő egységre, ha a helyes megoldás bekerült a szövegmezőbe.

* * *

Bár az eljárás a legegyszerűbb nyelvtani szerkezeteknél alkalmazható a legkönnyebben, igen hatékonyan alkalmazható viszonylag összetettebb szerkezetek gyakorlására is. Két példa a haladóbb szintre:

Coloraid Grammar - English (while)
Mondja ki a képeknek megfelelő mondatokat!

to run, to drink

Szavak

While you were running in the park, we were drinking beer in the bar.

3 Tovább Hiba/Újra

While you were cooking we were playing in the garden.

2/22 - 1/11 1/11 - 2/22
? 2/22 - 1/11 2/22 - 1/11

Az ábrán az egyidejűséget kifejező időhatározói mellékmondatot (while; pendant que; mentre; mientras que; mialatt/miközben/amíg stb.) látjuk angol nyelven, múlt időben. A képen világosan el lehet különíteni a főmondatot a mellékmondattól, az utóbbinak megfelelő eseményt (a határozó színének megfelelő) barna maszkba helyezjük. A kép alatt közvetlenül a használandó igéket látjuk, alatta pedig a személyeket (második, illetve első személy a mellék-, illetve a főmondat alanyaként).

A lenti beállító panelen látjuk a mintaképet a beállítási variációkkal, melyek közül esetünkben a második személyű mellékmondat és első személyű főmondat variációt választottuk.

A tanuló már a harmadik képnél tart, hibát eddig nem követett el. Kimondta a képek megfelelő mondatot, és a "Megoldás" gombra kattintva (mely most "Tovább" feliratot kapott) előhívta a kontrollmondatot.

→ col09_en_mob.htm

Természetesen azonos képsorral különböző időkben is dolgozhatunk; itt pl. lehetne jelen vagy jövő idő is.

Coloraid Grammar - English: tell ... to / not to (Past tense)
Say the sentences according to the pictures and the model

Persons: Words

Julia told Thomas not to wash up.

7 Next Wrong --> Again 2

Bill told Lisa not to read the newspaper.

Ps.: 1st 2nd 3rd 3rd (prn)
 Ps.: 1st 2nd 3rd 3rd (prn)
 Declarative sentence Question
 tell: Affirmative Negative
 to infinitive: Affirmative Negative
 Full forms Short forms
 Active Passive 1 Passive 2

Az ábrán egy összetettebb szerkezet gyakorlatsorát látjuk angol nyelvi változatban: valaki (nem) mondja valakinek, hogy (ne) tegyen valamit.

Bár az alaphelyzet itt is bármely nyelvre érvényes, valamilyen formában minden nyelven kifejezhetjük a képen látható mikroszituációt (magyarul: Júlia azt mondja Tamásnak, hogy ne mosogasson el), az angol nyelvelírás hagyományoknak megfelelően itt az "indirect object" speciális jellegét jelezhetjük a barna és a sárga/narancs szín kombinálásával. A lenti beállító panelen a korábbiaktól eltérő szisztémát látunk: az első 5 sor általában minden nyelven érvényes lehet, az utolsó két sor viszont speciálisan az angolhoz tartozik: rövid formák, illetve kétféle szenvedő szerkezet: logikai alany nélkül, illetve logikai alany jelenlétében ("was told to ...", illetve "was told by ... to ...").

A tanuló a 7. mondatnál (képnél) tart a gyakorlás során, már kikérte a kontrollmondatot. Mint látjuk, korábban már 2 hibát elkövetett, a hibás mondatokat már újra visszakarta (és javította), vagy a továbbiakban kapja újra vissza, amíg (saját értékelése szerint) helyesen ki nem mondja őket.

→ indimpb_mob.htm

A fenti gyakorlatsorban természetesen egyes esetekben maguk a képek is módosulnak: tagadó főige (tell) vagy/és tagadó "to infinitive", szenvedő szerkezet, illetve ezek különböző kombinációi. Néhány példa a beállítási változatokra a mintaképpel és a mintamondattal:

Bill didn't tell Lisa to read the newspaper.

Ps.: 1st 2nd 3rd 3rd (prn)
 Ps.: 1st 2nd 3rd 3rd (prn)
 Declarative sentence Question
 tell: Affirmative Negative
 to infinitive: Affirmative Negative
 Full forms Short forms
 Active Passive 1 Passive 2

Az alapbeállításokhoz képest csak annyi az eltérés, hogy a főige (tell) tagadó, és összevont igealakokat használunk.

Didn't Bill tell Lisa to read the newspaper?

Ps.: 1st 2nd 3rd 3rd (prn)

Ps.: 1st 2nd 3rd 3rd (prn)

Declarative sentence Question

tell: Affirmative Negative

to infinitive: Affirmative Negative

Full forms Short forms

Active Passive 1 Passive 2

Tagadó-kérdő mondat (a főige tagadása). Szintén rövid igealakok. A kép azonos a kijelentő mondatéval.

I didn't tell you not to read the newspaper.

Ps.: 1st 2nd 3rd 3rd (prn)

Ps.: 1st 2nd 3rd 3rd (prn)

Declarative sentence Question

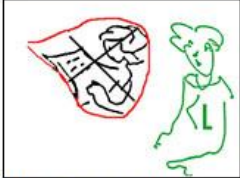
tell: Affirmative Negative

to infinitive: Affirmative Negative

Full forms Short forms

Active Passive 1 Passive 2

Első személyű alany, második személyű datívusz (indirect object), mind a főige (tell), mind a "to infinitive" tagadó. Összevont igealakok.

I was told not to read the newspaper.

Ps.: 1st 2nd 3rd 3rd (prn)

Ps.: 1st 2nd 3rd 3rd (prn)

Declarative sentence Question

tell: Affirmative Negative

to infinitive: Affirmative Negative

Full forms Short forms

Active Passive 1 Passive 2

Első személyű alany, tagadó "to infinitive", szenvedő szerkezet. A logikai alany ugyan be van jelölve (3. személy a második sorban), de megjelenítéséhez (→ by ...) a **Passive 2** rádiógombot kellene választanunk.

I was told by Bill to read the newspaper.

Ps.: 1st 2nd 3rd 3rd (prn)

Ps.: 1st 2nd 3rd 3rd (prn)

Declarative sentence Question

tell: Affirmative Negative

to infinitive: Affirmative Negative

Full forms Short forms

Active Passive 1 Passive 2

Második személyű alany harmadik személyű névmásos logikai alany megnevezésével (→ by ...).

* * *

A fenti példák jól mutatják ennek az interaktív audiovizuális mikroszituációs gyakorlási formának – túl a bevezető részben leírt alapvető szempontokon: az intenzív nyelvtani gyakorlás szituatívvá tételén, a teljes interaktivitáson stb. – már csak praktikussági szempontból is rendkívül előnyös voltát a hagyományos megoldásokkal szemben.

1. Független a célnyelvtől

A grammatikai mikroszituációk többsége teljesen független a célnyelvtől, és ahol a célnyelv befolyásolja is a tagolást (és a képi megjelenítést), mint részben az utolsó angol példában (indirect object, illetve a szenvedő szerkezet típusai és gyakorisága), ez a speciális eltérés nem érinti az alapszituációt. A "*valaki (nem) mondja valakinek, hogy (ne) csináljon valamit*" keretszituáció (makroszituáció), illetve az erre épülő mikroszituációk feltehetően minden nyelvben megtalálhatók, ezt a datívuszi funkció speciális angol nyelvtani értelmezése (indirect object) nem változtatja meg; csak azért alkalmazunk külön (barna+narancs) színszimbolikát, hogy ne mondjunk ellent az angol nyelvleírási hagyományoknak, illetve kifejezetten támogassuk őket. A logikai alany nélküli szenvedő szerkezet mögötti mikroszituáció más nyelvekben (pl. a magyarban) éppúgy megvan, mint az angolban, csak – mivel a datívuszi funkcióhoz nem kapcsolódik a tárgyi jelleg, nem szenvedő szerkezetként, hanem pl. általános alanyos szerkezetként jelenik meg: "*(nem) mondják valakinek, hogy (ne) csináljon valamit*". Egyedül a logikai alanyt is tartalmazó szenvedő szerkezet – "*...(not) told by ... (not) to ...*" jellemző kifejezetten az angol nyelvre (meg egyes más nyelvekre).

2. Független az anyanyelvtől

A mikroszituáció képi megjelenítése, illetve az erre épülő konkrét mondatok logikája vagy megfelel az anyanyelvi szelekciónak és tagolásnak, vagy (némileg) eltér tőlük. Az első esetben értelmezésük teljesen magától értetődő, és semmilyen nehézséget nem okozhat. Az utóbbi esetben pedig kifejezetten előnyös, hogy felhívja a figyelmet a két nyelv némileg eltérő viszonyára a tükrözött valósághoz.

3. Használata nem igényel anyanyelvi vagy közvetítőnyelvi magyarázatot, támogatást

Bármely anyanyelvű tanuló bármely célnyelv tanulásakor eredményesen használhatja. Természetesen különösen nagy a jelentősége az egymástól távolabb eső anya- és célnyelv, illetve a ritkábban használt (vagy ilyenek tekintett) célnyelv esetében, valamint akkor,

amikor csoportos nyelvoktatás során nagyon vegyes csoportot kell tanítani, ami az anyanyelv vagy közvetítőnyelv segítségével hívását lehetetlenné teszi.

4. Sok száz gyakorlat egyben

Egyetlen gyakorlat tulajdonképpen több tucat vagy akár több száz gyakorlatot jelenthet, rengeteg a variációs lehetőség.

Nézzük pl. a fenti "(not) tell ... (not) to ..." grammatikai keretszituációra épülő gyakorlatot, gyakorlatsort. Ha az összevont (rövid) igealakokat nem is vesszük figyelembe, a fenti beállítások variálásával csak az egyszerű múlt (Simple Past) használata esetén is kb. 300 eltérő mondatot kapunk. Ez azt jelenti, hogy egyetlen (8/10/12/stb. alapkép variálásával létrehozott) képsor felhasználásával – az igeidő variálása nélkül is – kb. 300 különböző gyakorlatot tudunk elvégezni. Ez hagyományos formában, főleg ha minden mondathoz megoldást is adunk, egy egész munkakönyvet tenne ki.

Természetesen mindez távolról sem jelenti azt, hogy ilyen tömegű mondatot ki kellene mondania vagy le kellene írnia a tanulóknak. Csak arról van szó, hogy a tanár, illetve a nyelvtanuló nincs egy adott egyszeri és lezárt gyakorlat elvégzésére kényszerítve, mint ahogy a hagyományos nyelvtani gyakorlásnál történik, hanem mindig a konkrét tanulási igényeknek megfelelően, szabadon választja ki a gyakorlandókat. Választhatja a legegyszerűbb mondattípust, itt pl. az alapmondatot: **Bill told Lisa to read the newspaper.** (Bill azt mondta Lisának, hogy olvassa el az újságot.) De ugyanígy gyakorolhatja a sokkal bonyolultabb, mindkét részében tagadó, teljes szenvedő szerkezetes eldöntendő kérdő formát első és második személy használatával, amely nyilván sokkal ritkább, mint a fenti alapmondat, de mégis teljesen természetes, adott beszédhelyzetben nélkülözhetetlen: **Wasn't I told by you not to read the newspaper?** (Nem azt mondtad nekem, hogy ne olvassam el az újságot?) És bármit is választ a tanuló (önállóan vagy tanár irányítása mellett), a színszimbólika és a segédjelek segítségével egyértelművé tett grammatikai mikroszituációkra támaszkodva aktívan hozza létre a mondatokat, és azok helyességéről vagy hibás voltáról azonnal visszajelzést kap.

5. Független a nyelvtanulás körülményeitől, alaptankönyvtől, módszertől, tanártól stb.

Mivel a gyakorlás kifejezetten egy adott grammatikai keretszituációra épülő mikroszituációkkal végzett munkából áll, csak az elérendő célhoz kell igazodnia a használatának. Ha például a tanulóknak arra van szüksége, hogy az "azt mondják valakinek, hogy ne csináljon valamit" magyar szerkezet megfelelőjét legyen képes helyesen alkalmazni angolul, a beállító panelen a "tell: Negative" és a "Passive 1" beállítás kiválasztása után – a személyek váltogatásával változatosabbá téve a munkát – addig gyakorol, míg hiba nélkül végig nem tud menni a véletlenszerűen kapott képsoron. Ezek után, mivel kizárólag képi információk alapján saját maga aktívan hozta létre a mondatokat, nagy valószínűséggel egyszer s mindenkorra elsajátította a szerkezet használatát; az, hogy adott természetes beszédhelyzetben más személyekkel és más cselekvéssel kell ugyanezt megismételnie, nem fog számára nehézséget okozni.

* * *

Néhány további példa magyar, angol, spanyol, francia és olasz nyelvre:

[col01_hu_mob](#), [col01_en_mob](#), [col01_es_mob](#), [col01_fr_mob](#)

[col09_hu_mob](#), [col09_es_mob](#), [col09_fr_mob](#), [col09_it_mob](#)